T083 TKL 1 (57) 1509 Luận Đại Trí Độ 33.Giải Thích Bốn Vô Lượng Tâm

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

33-GIAÛI THÍCH BOÁN VOÂ LÖÔÏNG TAÂM

Boán voâ löôïng taâm laø Töø, Bi, Hyû, Xaû. Töø laø aùi nieäm chuùng sanh; thöôøng tìm vieäc vui thích an oån laøm lôïi ích cho chuùng sanh. Bi laø maãn nieäm chuùng sanh phaûi chòu moïi söï thaân khoå taâm khoå ôû trong naêm ñöôøng. Hyû laø muoán laøm cho chuùng sanh töø söï vui ñöôïc hoan hyû. Xaû laø xaû boû ba thöù taâm treân, chæ nghó ñeán chuùng sanh maø khoâng gheùt khoâng thöông. Tu töø taâm ñeå tröø giaùc töôûng saân haän ñoái vôùi chuùng sanh; tu bi taâm ñeå tröø giaùc töôûng naõo haïi ñoái vôùi chuùng sanh; tu hyû taâm ñeå tröø söï khoâng vui veû ñoái vôùi chuùng sanh; tu xaû taâm ñeå tröø söï yeâu gheùt ñoái vôùi chuùng sanh. Hoûi: Trong Töù thieàn ñaõ coù Boán voâ löôïng taâm, cho ñeán Möôøi nhaát thieát xöù; sao nay coøn noùi rieâng? Ñaùp: Tuy trong Töù thieàn ñeàu coù caùc phaùp ñoù, song neáu khoâng noùi rieâng danh töï thì khoâng noùi roõ ñöôïc coâng ñöùc cuûa noù; cuõng nhö baûo vaät ôû trong ñaõy, neáu khoâng môû ra thì ngöôøi ta khoâng bieát. Neáu ngöôøi muoán ñöôïc ñaïi phöôùc ñöùc thì noùi cho hoï Boán voâ löôïng taâm; neáu ngöôøi lo sôï nhaøm chaùn saéc nhö ôû trong lao nguïc thì noùi cho hoï Boán voâ saéc ñònh; neáu ngöôøi ñoái vôùi caùc caûnh duyeân khoâng ñöôïc töï taïi, muoán quaùn caûnh duyeân theo yù mình thì noùi cho hoï Taùm thaéng xöù; neáu ngöôøi coù bò ngaên ñaïo khoâng ñöôïc thaáu suoát thì noùi cho hoï Taùm boäi xaû; neáu ngöôøi taâm khoâng ñieàu hoøa nhu nhuyeán khoâng theå töø thieàn khôûi daäy thöù lôùp nhaäp thieàn, thì noùi cho hoï Chín thöù ñeä ñònh; neáu ngöôøi khoâng ñöôïc heát thaûy caûnh duyeân soi khaép ñeå tuøy yù ñöôïc hieåu roõ, thì noùi cho hoï Möôøi nhaát thieát xöù . Neáu trong khi nghó tôùi möôøi phöông chuùng sanh, muoán laøm cho hoï ñöôïc an vui; trong taâm taâm sôû phaùp phaùt sanh moät phaùp goïi laø Töø. Thoï, töôûng, haønh, thöùc uaån töông öng vôùi Töø; aáy goïi laø taâm sôû phaùp. Töø ñoù khôûi leân thaân nghieäp khaåu nghieäp vaø caùc taâm baát töông öng haønh, caùc phaùp naøy hoøa hôïp, ñeàu goïi laø Töø. Do Töø maø caùc phaùp aáy sanh; laáy Töø laøm chuû, cho neân ñöôïc goïi laø Töø. Cuõng nhö heát thaûy taâm taâm sôû phaùp, tuy ñeàu laø nghieäp laøm nhaân duyeân cho ñôøi sau, nhöng chæ coù taâm sôû Tö ñöôïc goïi laø nghieäp; vì trong söï taïo nghieäp, taâm sôû tö coù söùc maïnh hôn caû. Bi, Hyû, Xaû cuõng nhö vaäy. Taâm Töø naøy ôû taïi Saéc giôùi hoaëc höõu laäu hoaëc voâ laäu; hoaëc coù theå ñoaïn hoaëc khoâng theå ñoaïn. Töø cuõng coù trong caên baûn thieàn, cuõng coù trong trung gian thieàn. Töø töông öng vôùi ba caên hyû, laïc, xaû, tröø khoå caên, öu caên. Caùc nghóa nhö vaäy trong A-tyø-ñaøm coù phaân bieät noùi roõ. Chaáp thuû töôùng chuùng sanh neân taâm Töø thaønh höõu laäu; thuû töôùng roài

ñi vaøo thaät töôùng cuûa caùc phaùp, neân Töø thaønh voâ laäu. Do vaäy trong caâu hoûi cuûa Voâ Taän YÙ Boà-taùt noùi Töø coù ba thöù laø chuùng sanh duyeân töø,

phaùp duyeân töø vaø voâ duyeân töø. Hoûi: Boán voâ löôïng taâm naøy laøm sao thöïc haønh? Ñaùp: Nhö Phaät noùi trong caùc kinh: Coù vò Tyø-kheo do taâm töông öng vôùi Töø: khoâng saân khoâng haän, khoâng oaùn khoâng naõo, quaûng ñaïi voâ löôïng, kheùo tu. Taâm Töø raûi khaép chuùng sanh ôû theá giôùi phöông Ñoâng; taâm Töø raûi khaép chuùng sanh ôû möôøi phöông theá giôùi, phöông Nam, Taây, Baéc, boán goùc, treân döôùi. Taâm töông öng vôùi Bi, Hyû, Xaû cuõng raûi khaép nhö vaäy. Taâm töông öng vôùi Töø, Töø laø taâm sôû phaùp, coù theå tröø söï roái raém oâ tröôïc trong taâm; ñoù laø caùc phieàn naõo saân haän xan tham v.v...; ví nhö vieân ngoïc tònh thuûy boû vaøo nöôùc, nöôùc lieàn trong. Khoâng saân haän laø, ñoái vôùi chuùng sanh hoaëc coù nhaân duyeân hoaëc khoâng coù nhaân duyeân maø noåi saân; hoaëc muoán aùc khaåu maéng nhieác, saùt haïi cöôùp ñoaït, aáy goïi laø saân. Chôø thôøi tieát, ñöôïc nôi choán, coù theá löïc thì seõ laøm haïi, aáy goïi laø haän. Laáy taâm Töø tröø hai söï aáy, goïi laø voâ saân voâ haän. Khoâng oaùn khoâng naõo laø, haän töùc laø oaùn, khi môùi hieàm khích laø haän, haän laâu thaønh oaùn, khôûi thaân khaåu nghieäp laøm haïi goïi laø naõo. Laïi nöõa, khi môùi sanh saân keát goïi laø saân, saân taêng tröôûng, tính toaùn, oâm giöõ trong loøng chöa ñöôïc giaûi quyeát, goïi laø haän; cuõng goïi laø oaùn. Neáu taâm ñaõ quyeát ñònh, khoâng coøn uùy kî gì, thì goïi laø naõo. Laáy söùc cuûa taâm Töø tröø boû, xa lìa ba vieäc aáy, aáy goïi laø khoâng saân khoâng haän. Phaät laáy söï khoâng saân khoâng haän, khoâng oaùn khoâng naõo aáy maø taùn thaùn taâm Töø. Heát thaûy chuùng sanh ñeàu sôï khoå maø tham vui; saân laø nhaân duyeân cuûa khoå, Töø laø nhaân duyeân cuûa vui. Chuùng sanh nghe ñöôïc Töø tam muoäi naøy coù coâng naêng tröø khoå, coù coâng naêng cho vui, neân nhaát taâm sieâng tinh taán, thöïc haønh Tam muoäi aáy. Do vaäy neân khoâng saân khoâng haän, khoâng oaùn khoâng naõo. Quaûng, ñaïi, voâ löôïng laø, moät taâm Töø maø phaân bieät coù ba teân: Quaûng laø moät phöông, ñaïi laø cao xa, voâ löôïng laø haï phöông vaø chín phöông kia. Laïi nöõa, haï phöông laø quaûng, trung phöông laø ñaïi, thöôïng phöông laø voâ löôïng. Laïi nöõa, duyeân ñeán taâm chuùng sanh trong boán phöông goïi laø quaûng, duyeân ñeán taâm chuùng sanh ôû boán goùc goïi laø ñaïi; duyeân ñeán taâm cuûa chuùng sanh ôû thöôïng haï phöông goïi laø voâ löôïng. Laïi nöõa, phaù taâm saân haän goïi laø quaûng, phaù taâm oaùn goïi laø ñaïi, phaù

taâm naõo goïi laø voâ löôïng. Laïi nöõa, heát thaûy taâm phieàn naõo, keû tieåu nhaân thi haønh thì sanh tieåu söï, neân goïi laø nhoû. Laïi nhoû hôn theá neân goïi laø saân haän, oaùn naõo. Phaù caùi nhoû trong caùi nhoû aáy, goïi laø quaûng ñaïi voâ löôïng. Vì sao? Vì ñaïi nhaân duyeân thöôøng phaù ñöôïc tieåu söï. Quaûng taâm laø sôï toäi, sôï ñoïa ñòa nguïc neân tröø boû aùc phaùp trong taâm. Ñaïi taâm laø tin öa quaû baùo phöôùc ñöùc neân tröø boû ñieàu aùc trong taâm. Voâ löôïng taâm laø vì muoán ñöôïc Nieát-baøn neân tröø boû ñieàu aùc trong taâm. Laïi nöõa, haønh giaû giöõ giôùi thanh tònh, aáy laø taâm roäng; thieàn ñònh ñaày ñuû aáy laø taâm lôùn; trí tueä thaønh töïu aáy laø taâm löôïng. Laáy Töø taâm naøy nghó ñeán baäc Thaùnh nhaân ñaéc ñaïo; aáy goïi laø voâ löôïng taâm. Duøng voâ löôïng phaùp phaân bieät baäc Thaùnh nhaân, nghó tôùi choã toân quyù cuûa chö thieân vaø loaøi ngöôøi neân

goïi laø ñaïi taâm. Nghó ñeán caùc nôi haïtieän khaùc vaø chuùng sanh trong ba aùc ñaïo, aáy goïi laø quaûng taâm. Laáy taâm Töø nghó ñeán chuùng sanh ñöôïc thöông yeâu roäng hôn nghó ñeán mình, goïi laø quaûng taâm. Taâm töø nghó ñeán ngöôøi khoâng yeâu khoâng gheùt, goïi laø ñaïi taâm. Ñem taâm töø nghó ñeán keû oaùn gheùt, coâng ñöùc aáy raát nhieàu neân goïi laø voâ löôïng taâm. Laïi nöõa, vì ñoái vôùi taâm duyeân caûnh haïn heïp, neân goïi laø quaûng; vì ñoái vôùi taâm duyeân caûnh nhoû neân goïi laø ñaïi; vì ñoái vôùi taâm coù löôïng neân goïi laø voâ löôïng. Phaân bieät caùc nghóa nhö vaäy. Kheùo tu laø, taâm Töø beàn chaéc. Khi môùi coù ñöôïc taâm Töø, khoâng goïi laø tu. Chaúng phaûi chæ ñoái vôùi chuùng sanh mình thöông yeâu, chaúng phaûi chæ ñoái vôùi chuùng sanh toát, chaúng phaûi chæ ñoái vôùi chuùng sanh coù ích cho mình, chaúng phaûi ñoái vôùi chuùng sanh trong moät phöông maø goïi laø kheùo tu. Nhöng thöïc haønh laâu ngaøy ñöôïc saâu xa öa thích; ñoái vôùi ba haïng chuùng sanh thöông, gheùt vaø khoâng thöông khoâng gheùt, xem bình ñaúng khoâng khaùc. Ñoái vôùi möôøi phöông chuùng sanh trong naêm ñöôøng, laáy moät taâm töø xem ñoù nhö cha nhö meï, nhö anh em, chò em con chaùu, tri thöùc; thöôøng caàu söï toát ñeïp cho hoï; muoán laøm cho hoï ñöôïc lôïi ích an oån. Taâm nhö vaäy phoå bieán khaép chuùng sanh trong möôøi phöông. Taâm Töø nhö vaäy, goïi laø chuùng sanh duyeân töø. Taâm töø naøy phaàn nhieàu haïng phaøm phu, haïng höõu hoïc chöa döùt heát laäu thöïc haønh. Phaùp duyeân töø laø, haøng A-la-haùn laäu taän, Bích-chi Phaät vaø chö Phaät, caùc baäc Thaùnh nhaân phaù heát töôùng töï ngaõ, dieät heát töôùng moät vaø khaùc; chæ quaùn taát caû ñeàu do nhaân duyeân töông tuïc sanh caùc duïc. Khi baäc Thaùnh thöôøng nghó ñeán chuùng sanh, thaáy ñeàu do nhaân duyeân hoøa hôïp töông tuïc sanh, chæ laø khoâng. Naêm uaån töùc laø chuùng sanh, nghó ñeán naêm

uaån aáy, neân ñem töø taâm nghó ñeán chuùng sanh vì khoâng bieát phaùp khoâng aáy neân thöôøng moät maët mong muoán ñöôïc vui. Thaùnh nhaân thöông xoùt laøm cho ñöôïc vui theo yù muoán. Ñaây laø vì theo pheùp theá tuïc, neân goïi laø phaùp duyeân töø. Voâ duyeân töø laø taâm Töø chæ chö Phaät môùi coù. Vì sao? Vì taâm chö Phaät khoâng truï trong taùnh höõu vi, voâ vi; khoâng nöông töïa vaøo ñôøi quaù khöù, vò lai, hieän taïi; bieát caùc duyeân khoâng thaät, ñeàu laø ñieân ñaûo hö doái, neân taâm khoâng duyeân gì. Song vì thaáy chuùng sanh khoâng bieát thaät töôùng cuûa caùc phaùp, maø phaûi bò qua laïi naêm ñöôøng, taâm ñaém theo caùc phaùp, phaân bieät laáy, boû; neân Phaät ñem trí tueä bieát veà thaät töôùng caùc phaùp, khieán cho chuùng sanh ngoä ñöôïc; aáy goïi laø voâ duyeân töø. Cuõng nhö caáp thí cho ngöôøi ngheøo hoaëc taøi vaät, hoaëc vaøng baïc baûo vaät, hoaëc nhö yù traân chaâu. Taâm Töø duyeân chuùng sanh, duyeân phaùp, duyeân voâ duyeân cuõng nhö vaäy. AÁy laø löôïc noùi nghóa cuûa taâm Töø. Taâm Bi cuõng nhö vaäy, ñem taâm laân maãn xem thaáy möôøi phöông chuùng sanh chòu khoå, suy nghó raèng: Chuùng sanh thaät ñaùng thöông, chôù ñeå chuùng sanh chòu caùc khoå aáy, cho neân taâm khoâng saân khoâng haän, khoâng oaùn khoâng naõo; cho ñeán khaép caû möôøi phöông cuõng nhö vaäy. Hoûi: Coù ba haïng chuùng sanh: Coù haïng thoï vui, nhö chö thieân vaø moät phaàn loaøi ngöôøi; coù haïng thoï khoå, nhö chuùng sanh ôû ba

ñöôøng aùc vaø moät phaàn loaøi ngöôøi; coù haïng thoï khoâng khoå khoâng vui, nhö moät ít trong naêm ñöôøng. Taïi sao ngöôøi thöïc haønh taâm Töø xem thaáy chuùng sanh ñeàu thoï vui; ngöôøi thaät haønh taâm bi xem thaáy heát thaûy chuùng sanh ñeàu thoï khoå? Ñaùp: Haønh giaû khi muoán hoïc taâm Töø voâ löôïng thì tröôùc tieân phaùt nguyeän raèng: Nguyeän chuùng sanh ñöôïc thoï caùc thöù vui. Naém laáy töôùng ngöôøi thoï vui, nhieáp taâm vaøo thieàn, töôùng aáy daàn daàn taêng roäng; töùc thaáy chuùng sanh ñeàu thoï vui; ví nhö coï löûa, tröôùc tieân laáy coû mòn, phaân boø khoâ, cho ñeán khi theá löûa caøng lôùn coù theå ñoát caây töôi lôùn, Töø tam muoäi cuõng nhö theá, khi môùi phaùt sanh taâm nguyeän Töø thì chæ caäp ñeán thaân toäc, tri thöùc; ñeán khi taâm töø caøng roäng lôùn, thì keû oaùn ngöôøi thaân ñoàng ñaúng ñeàu thaáy hoï ñöôïc vui; aáy laø thieàn ñònh veà taâm Töø ñöôïc taêng tröôûng thaønh töïu vaäy. Bi, Hyû, Xaû cuõng nhö vaäy. Hoûi: Trong taâm Bi naém laáy töôùng ngöôøi thoï khoå, trong taâm Hyû naém laáy töôùng ngöôøi thoï möøng; coøn trong taâm Xaû thì naém laáy töôùng gì? Ñaùp: Naém laáy töôùng ngöôøi thoï khoâng khoå khoâng vui. Haønh giaû do taâm aáy daàn daàn lôùn roäng thì thaáy heát thaûy ñeàu thoï khoâng khoå khoâng vui. Hoûi: Trong ba thöù taâm Töø, Bi, Hyû ñeàu phaûi coù phöôùc ñöùc; coøn taâm

ñoái vôùi chuùng sanh thoï khoâng khoå khoâng vui thì coù ñöôïc lôïi ích gì? Ñaùp: Haønh giaû nghó raèng: Heát thaûy chuùng sanh khi heát vui thì bò khoå; khi ñang khoå thì laø khoå; neáu ñöôïc khoâng khoå khoâng vui thì an oån. Ñoù laø lôïi ích. Haønh giaû thöïc haønh taâm Töø taâm Hyû, thì hoaëc coù khi taâm tham ñaém phaùt sanh; thöïc haønh taâm Bi, thì hoaëc coù khi taâm u saàu phaùt sanh, vì tham vaø öu neân taâm loaïn. Nhaäp vaøo taâm Xaû naøy thì tröø taâm tham vaø öu aáy, taâm tham vaø öu tröø neân goïi laø taâm Xaû. Hoûi: Taâm Bi, taâm Xaû khaùc nhau coù theå bieát ñöôïc; coøn taâm Töø laøm cho chuùng sanh vui, taâm hyû laøm cho chuùng sanh möøng; vui vaø möøng coù gì sai khaùc? Ñaùp: Thaân vui goïi laø vui, taâm vui goïi laø möøng. Vui töông öng vôùi naêm thöùc goïi laø vui, vui töông öng vôùi yù thöùc goïi laømöøng. Trong naêm traàn sanh vui goïi laø vui, trong phaùp traàn sanh vui goïi laø möøng. Tröôùc tieân caàu vui, nguyeän cho chuùng sanh ñeàu ñöôïc; töø nhaân cuûa vui laøm cho chuùng sanh ñöôïc möøng; nhö ngöôøi thöông keû ngheøo, tröôùc cho baûo vaät, goïi laø vui, sau daïy cho buoân baùn ñöôïc thoï naêm duïc laïc goïi laø möøng. Laïi nöõa, nguyeän cho chuùng sanh ñöôïc caùi vui coõi Duïc goïi laø vui; nguyeän cho chuùng sanh ñöôïc caùi vui coõi Saéc goïi laø möøng. Laïi nöõa, caùi vui töông öng vôùi naêm thöùc ôû coõi Duïc goïi laø vui, caùi vui töông öng vôùi ba thöùc ôû Sô thieàn, taát caû caùi vui trong Tam thieàn goïi laø vui; caùi vui töông öng vôùi yù thöùc ôû coõi Duïc vaø Sô thieàn, taát caû caùi vui ôû Nhò thieàn goïi laø möøng. Vui thoâ goïi laø vui, vui teá goïi laø möøng. Khi ôû trong nhaân goïi laø vui, khi ôû trong quaû goïi laø möøng. Khi môùi ñöôïc vui goïi laø vui; taâm haân hoan phaùt ra beân trong, töôùng vui hieän ra beân ngoaøi, ca muùa nhaûy nhoùt, goïi laø möøng. Ví nhö khi môùi uoáng thuoác goïi laø vui, khi thuoác ngaám khaép thaân goïi laø möøng. Hoûi: Neáu nhö vaäy, sao khoâng hoøa hieäp hai taâm laøm moät voâ löôïng, maø laïi chia ra laøm hai phaùp? Ñaùp: Haønh giaû sô taâm chöa nhieáp phuïc

ñöôïc, chöa coù theå thöông chuùng sanh moät caùch saâu xa, neân chæ cho vui. Khi taâm nhieáp phuïc, thöông chuùng sanh moät caùch saâu xa, cho neân môùi cho möøng. Do vaäy neân tröôùc vui roài sau möøng. Hoûi: Neáu nhö vaäy, sao khoâng theo thöù lôùp "Töø" tieáp ñeán "Hyû"? Ñaùp: Khi thöïc haønh taâm Töø, yeâu chuùng sanh nhö con ñeû, nguyeän cho noù vui; ra khoûi Töø Tam muoäi neân thaáy chuùng sanh chòu ñuû thöù khoå, môùi phaùt taâm thaâm aùi thöông xoùt chuùng sanh laøm cho noù ñöôïc caùi vui saâu xa; ví nhö cha meï tuy thöông yeâu con, neáu con bò beänh nguy caáp, khi aáy

taâm thöông yeâu caøng naëng. Boà-taùt cuõng nhö vaäy. Nhaäp vaøo taâm bi xem thaáy chuùng sanh khoå, sanh loøng thöông xoùt beøn cho caùi vui saâu xa. Do leõ ñoù, taâm Bi ôû chaëng giöõa. Hoûi: Neáu thaâm aùi chuùng sanh nhö vaäy, sao laïi coøn thöïc haønh taâm Xaû? Ñaùp: Haønh giaû thöôøng quaùn saùt nhö vaäy: Thöôøng khoâng xaû boû chuùng sanh, maø chæ xaû boû ba taâm aáy. Vì côù sao? Vì ñeå phoøng vieäc boû rôi caùc phaùp moân khaùc. Cuõng laø do taâm Töø muoán laøm chuùng sanh vui, maø thöïc teá khoâng laøm cho vui ñöôïc; taâm Bi muoán laøm chuùng sanh lìa khoå, maø thöïc teá khoâng laøm cho ñöôïc lìa khoå. Khi thöïc haønh taâm Xaû cuõng khoâng theå laøm cho chuùng sanh ñöôïc ñaïi hyû. Ñaây môùi chæ laø nhôù töôûng, chöù chöa coù thaät söï. Muoán laøm cho chuùng sanh ñöôïc thaät söï lìa khoå ñöôïc vui, thì phaûi phaùt taâm laøm Phaät, thöïc haønh saùu Ba-la-maät, ñaày ñuû Phaät phaùp, môùi laøm cho chuùng sanh ñöôïc thaät söï vui. Do vaäy neân boû ba taâm aáy, maø vaøo taâm Xaû naøy. Töø, Bi, Hyû coù taâm yeâu thöông saâu xa neân boû chuùng sanh khoù, coøn taâm Xaû naøy deã rôøi boû ñöôïc. Hoûi: Boà-taùt thöïc haønh saùu Ba-la-maät cho ñeán khi thaønh Phaät, cuõng khoâng theå laøm cho heát thaûy chuùng sanh lìa khoå ñöôïc vui; vaäy taïi sao chæ noùi ba taâm Töø, Bi, Hyû aáy chæ laø sanh taâm nhôù töôûng maø khoâng coù thaät söï? Ñaùp: Vò Boà-taùt khi ñöôïc laøm Phaät, tuy khoâng theå laøm cho heát thaûy chuùng sanh ñöôïc vui, nhöng Boà-taùt phaùt theä nguyeän roäng lôùn, töø ñaïi nguyeän aáy ñöôïc quaû baùo phöôùc ñöùc lôùn; nhôø ñöôïc quaû baùo lôùn neân coù theå laøm lôïi ích lôùn. Haøng phaøm phu, Thanh-vaên thöïc haønh boán voâ löôïng taâm, chæ vì töï ñieàu phuïc, töï lôïi ích, cuõng chæ nhôù suoâng ñeán chuùng sanh; coøn caùc Boà-taùt thöïc haønh taâm Töø laø muoán laøm cho chuùng sanh lìa khoå ñöôïc vui. Do nhaân duyeân cuûa taâm Töø aáy, cuõng töï ñöôïc phöôùc ñöùc, cuõng giaùo hoaù ngöôøi khaùc laøm phöôùc ñöùc. Khi thoï quaû baùo, hoaëc Chuyeån luaân Thaùnh vöông thì laøm ñöôïc nhieàu vieäc lôïi ích hoaëc Boà-taùt xuaát gia haønh thieàn, daãn ñaïo chuùng sanh, daïy cho haønh thieàn, ñöôïc sanh vaøo theá giôùi thanh tònh, thoï taâm vui voâ löôïng; hoaëc khi laøm Phaät, cuøng vôùi voâ löôïng voâ soá chuùng sanh, vaøo Voâ-dö Nieát-baøn. So vôùi söï lôïi ích cuûa taâm nguyeän suoâng, thì ñaây laø lôïi ích lôùn; cho ñeán coøn löu laïi Xaù-lôïi vaø phaùp cuõng laøm lôïi ích raát nhieàu. Laïi nöõa, neáu moät ñöùc Phaät ñoä heát taát caû chuùng sanh, thì caùc ñöùc Phaät khaùc khoâng coøn ñoä ai; theá laø khoâng coù Phaät vò lai, laø döùt gioáng Phaät. Coù caùc loãi nhö vaäy, do ñoù coù moät ñöùc Phaät khoâng ñoä heát taát caû chuùng sanh. Laïi nöõa, tính cuûa chuùng sanh töø ngu si maø coù, khoâng coù thaät phaùp

nhaát ñònh; caùc ñöùc Phaät trong ba ñôøi möôøi phöông tìm tính chuùng sanh thaät khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao ñoä heát taát caû. Hoûi: Neáu chuùng sanh laø troáng khoâng, khoâng theå ñoä heát, thì moät ít chuùng sanh cuõng ñeàu laø khoâng; laøm sao coù theå ñoä phaàn ít aáy? Ñaùp: Toâi noùi caùc ñöùc Phaät trong ba ñôøi möôøi phöông tìm thaät taùnh cuûa heát thaûy chuùng sanh khoâng theå ñöôïc, neân khoâng coù ñoä; maø oâng thì naïn hoûi raèng sao Phaät khoâng ñoä heát, theá laø oâng bò thua. OÂng bò thua khoâng töï cöùu ñöôïc, maø coøn naïn hoûi raèng trong choã khoâng coù chuùng sanh, thì nhieàu vaø ít cuøng moät loaïi, côù sao ñoä phaàn ít; theá laø oâng bò thua theâm moät laàn nöõa. Laïi nöõa, trong thaät töôùng ñeä nhaát nghóa cuûa caùc phaùp thì khoâng coù chuùng sanh cuõng khoâng coù ñoä; chæ vì theo phaùp theá tuïc maø noùi laø coù ñoä. OÂng ôû trong phaùp theá tuïc tìm ñeä nhaát nghóa, vieäc aáy khoâng theå ñöôïc; cuõng nhö trong ngoùi ñaù tìm traân baûo laø khoâng theå ñöôïc. Laïi nöõa, chö Phaät töø khi môùi phaùt taâm, cho ñeán khi phaùp taän, ôû khoaûng trung gian aáy, coù coâng ñöùc gì ñeàu laø phaùp coù taïo taùc, coù haïn coù löôïng, coù tröôùc coù sau; cho neân coù ñoä chuùng sanh cuõng phaûi coù löôïng. Khoâng theå ñem phaùp theo nhaân duyeân quaû baùo coù löôïng maø ñoä heát voâ löôïng chuùng sanh; nhö ñaïi löïc só, theá maïnh cuûa caây cung tuy lôùn maø muõi teân bay xa thì phaûi rôùt; cuõng nhö ngoïn löûa lôùn luùc kieáp taän, ñoát chaùy ba ngaøn theá giôùi, saùng röïc voâ löôïng, nhöng laâu cuõng phaûi taét. Boà-taùt thaønh Phaät cuõng nhö vaäy. Töø khi môùi phaùt taâm, caàm caây cung tinh taán, duøng muõi teân trí tueä, gaêm saâu vaøo Phaät phaùp, laøm Phaät söï to lôùn cuõng seõ phaûi döùt. Khi Boà-taùt ñöôïc Nhaát theá chuûng trí, thaân phoùng ra aùnh saùng, chieáu soi voâ löôïng theá giôùi; moãi moãi aùnh saùng bieán hoùa laøm voâ löôïng thaân, ñoä möôøi phöông voâ löôïng chuùng sanh. Sau khi nhaäp Nieát-baøn, Xaù-lôïi vaø taùm vaïn boán ngaøn phaùp tu hoùa ñoä chuùng sanh; ví nhö ngoïn löûa luùc kieáp taän chieáu ra, laâu cuõng phaûi döùt. Hoûi: OÂng töï noùi aùnh saùng bieán hoùa laøm voâ löôïng thaân, ñeå ñoä möôøi phöông voâ löôïng chuùng sanh; nay sao laïi noùi vì nhaân duyeân coù löôïng neân ñoä chuùng sanh cuõng coù löôïng? Ñaùp: Voâ löôïng coù hai thöù: 1- Thaät voâ löôïng. Caùc Thaùnh nhaân khoâng theå löôïng ñöôïc; ví nhö hö khoâng, Nieát-baøn, tính chuùng sanh; ñoù laø khoâng theå löôøng. 2- Phaùp coù theå löôïng nhöng vì söùc keùm khoâng löôøng ñöôïc; nhö nuùi Tu-di, nöôùc bieån caû, caân löôïng, soá gioït nhieàu ít, chö Phaät Boà-taùt bieát ñöôïc; coøn chö thieân vaø ngöôøi ñôøi khoâng theå bieát ñöôïc. Phaät ñoä chuùng sanh cuõng nhö vaäy.

Caùc ñöùc Phaät bieát ñöôïc nhöng chaúng phaûi caùc oâng bieát ñöôïc, cho neân noùi laø voâ löôïng. Laïi nöõa, caùc phaùp nhaân duyeân hoøa hieäp sanh, khoâng coù töï taùnh; töï taùnh khoâng coù cho neân thöôøng khoâng; trong thöôøng khoâng, khoâng theå coù chuùng sanh ñöôïc, nhö Phaät noùi: Khi ta ngoài ñaïo traøng, Trí tueä khoâng theå ñöôïc, Tay khoâng gaït treû nhoû, Ñeå ñoä thoaùt heát thaûy. Thaät töôùng cuûa caùc phaùp, Laø töôùng cuûa chuùng sanh, Neáu naém töôùng chuùng sanh, Thôøi xa lìa thaät ñaïo. Thöôøng nieäm töôùng “thöôøng khoâng”, Ngöôøi aáy chaúng haønh ñaïo, Trong phaùp khoâng sanh dieät, Maø khôûi töôùng phaân bieät, Neáu phaân

bieät nhôù töôûng, AÁy chính laø löôùi Ma, Khoâng ñoäng, khoâng nöông töïa, AÁy chính laø phaùp aán. Hoûi: Neáu vui coù hai phaàn laø taâm Töø vaø taâm Hyû thì Taâm Bi quaùn khoå sao khoâng coù hai phaàn? Ñaùp: Vui laø ñieàu maø chuùng sanh öa thích nhaát neân coù hai phaàn; coøn khoå thì chuùng sanh khoâng thích khoâng nhôù neân khoâng coù hai phaàn. Laïi khi thoï vui, taâm meàm; khi thoï khoå, taâm cöùng. Nhö Vi-ñaø-du em cuûa vua A-duïc, ñöôïc pheùp laøm vua coõi Dieâm-phuø-ñeà trong baûy ngaøy, vôùi naêm duïc thöôïng dieäu tuøy yù thuï höôûng. Qua khoûi baûy ngaøy, vua A-duïc hoûi: "vua Dieâm-phuø-ñeà höôûng vui sung söôùng chaêng?" Ñaùp: "Em khoâng thaáy, khoâng nghe, khoâng bieát. Vì sao? Teân Chieân-ñaø-la cöù moãi ngaøy rung linh hoâ lôùn: "Trong baûy ngaøy ñaõ qua ñi moät, hai v.v... ngaøy, quaù baûy ngaøy thì oâng phaûi cheát". Em nghe aâm thanh aáy neân tuy laøm vua Dieâm-phuø-ñeà coù ñaày ñuû naêm duïc thöôïng dieäu, nhöng vì noãi lo khoå saâu xa maø khoâng nghe khoâng thaáy gì caû." Do ñoù neân bieát theá löïc cuûa khoå nhieàu, theá löïc cuûa vui yeáu. Neáu ngöôøi toaøn thaân thoï vui, maø chæ bò ñaâm moät choã, laø söï vui ñeàu bieán maát, chæ coøn thaáy khoå; vì theá löïc cuûa vui yeáu vaäy. Söï vui coù hai phaàn laø ma- ïnh; nhöng theá löïc cuûa khoå nhieàu, neân chæ moät choã khoå cuõng ñuû thaáy roõ

raøng. Hoûi: Thöïc haønh Boán voâ löôïng taâm aáy ñöôïc quaû baùo gì? Ñaùp: Phaät noùi: Vaøo Töø tam muoäi, hieän taïi ñöôïc naêm coâng ñöùc laø: Vaøo löûa khoâng chaùy, truùng ñoäc khoâng cheát, binh ñao khoâng toån thöông, troïn ñôøi khoâng bò hoaïnh töû vaø thieän thaàn uûng hoä; do laøm lôïi ích cho voâ löôïng chuùng sanh neân ñöôïc voâ löôïng phöôùc ñöùc aáy. Do taâm höõu laäu voâ löôïng duyeân theo chuùng sanh aáy neân ñöôïc sanh choã thanh tònh; ñoù laø Saéc giôùi. Hoûi: Sao Phaät noùi quaû baùo cuûa taâm Töø ñöôïc sanh vaøo coõi Phaïm- thieân? Ñaùp: Vì Phaïm-thieân laø choã chuùng sanh toân quyù, ai naáy ñeàu nghe ñeàu bieát. Phaät ôû nöôùc Thieân Truùc, taïi nöôùc Thieân Truùc thöôøng coù nhieàu Baø-la-moân; maø phaùp cuûa Baø-la-moân heã coù phöôùc ñöùc gì ñeàu nguyeän sanh coõi Phaïm-thieân. Neáu chuùng sanh nghe noùi haønh Töø taâm ñöôïc sanh coõi Phaïm-thieân, thì ña soá theo thöïc haønh phaùp Töø. Do vaäy Phaät noùi haønh Töø sanh Phaïm-thieân. Laïi nöõa, vì trôøi döùt boû daâm duïc ñeàu goïi laø Phaïm vaäy, vaø noùi Phaïm laø goàm caû Saéc giôùi. Do vaäy neân ñoaïn daâm duïc goïi laø phaïm haïnh. Lìa duïc cuõng goïi laø Phaïm. Neáu noùi Phaïm thì goàm caû Töù thieàn, Töù voâ saéc ñònh. Laïi nöõa, giaùc vaø quaùn khoù döùt neân khoâng noùi theo teân coõi treân; ví nhö trong naêm giôùi, veà giôùi mieäng chæ coù noùi moät ñieàu baát voïng ngöõ, laø ñaõ goàm caû ba ñieàu kia. Hoûi: Taâm Töø coù naêm coâng ñöùc: taâm Bi, Hyû, Xaû sao khoâng noùi coù coâng ñöùc? Ñaùp: Nhö treân ñaõ ví duï, noùi moät laø goàm caû ba. Ñaây cuõng nhö vaäy, neáu noùi Töø laø ñaõ noùi Bi, Hyû, Xaû. Laïi nöõa, Töø laø chôn voâ löôïng, Töø ví nhö vua; ba söï kia laø tuøy tuøng nhö nhaân daân. Vì sao? Vì tröôùc laáy taâm Töø muoán laøm cho chuùng sanh ñöôïc vui; khi thaáy coù keû khoâng ñöôïc vui môùi sanh taâm Bi muoán laøm cho chuùng sanh lìa khoå; taâm ñöôïc phaùp laïc, cho neân sanh taâm möøng. Ñoái vôùi ba vieäc khoâng gheùt khoâng yeâu, khoâng tham khoâng öu, cho neân sanh taâm Xaû. Laïi nöõa, Töø

laø ñem vui cho chuùng sanh, neân trong kinh Taêng-nhaát A-haøm noùi Töø coù naêm coâng ñöùc. Taâm Bi nhö trong kinh Ñaïi thöøa, nôi nôi ñeàu noùi coâng ñöùc cuûa Bi; nhö trong Kinh Voõng Minh Boà-taùt noùi raèng: Boà-taùt ôû giöõa chuùng sanh thöïc haønh ba möôi hai thöù Bi, daàn daàn lôùn roäng chuyeån thaønh ñaïi Bi. Ñaïi Bi laø coäi goác coâng ñöùc cuûa heát thaûy chö Phaät, Boà-taùt; laø meï cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät; laø toå maãu cuûa chö Phaät. Boà-taùt do

taâm ñaïi bi neân ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät; ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân ñöôïc laøm Phaät. Nhö vaäy nhieàu caùch taùn thaùn taâm ñaïi Bi. Taâm Hyû, taâm Xaû caùc choã khaùc cuõng coù taùn thaùn. Hai taâm Töø, Bi bieán khaép to lôùn neân taùn thaùn coâng ñöùc noù; vì Töø laø coâng ñöùc khoù coù, vì Bi laø coù khaû naêng thaønh töïu ñaïi nghieäp. Hoûi: Phaät noùi boán coâng ñöùc voâ löôïng, Töø taâm gioûi tu, kheùo tu, ñöôïc phöôùc cuøng toät ñeán Bieán-tònh-thieân; Bi taâm gioûi tu, kheùo tu, ñöôïc phöôùc cuøng toät ñeán Hö-khoâng-voâ-bieân-xöù; Hyû taâm gioûi tu, kheùo tu, ñöôïc phöôùc cuøng toät ñeán Thöùc-voâ-bieân-xöù; Xaû taâm gioûi tu, kheùo tu, ñöôïc phöôùc cuøng toät ñeán Voâ-sôû-höõu-xöù. Sao ñaây noùi quaû baùo cuûa Töø taâm ñöôïc sanh coõi trôøi Phaïm-thieân? Ñaùp: Phaùp cuûa chö Phaät khoâng theå tö nghì, tuøy moãi chuùng sanh ñaùng ñöôïc ñoä nhö theá naøo thì noùi nhö theá aáy. Laïi nöõa, töø nôi Töø ñònh khôûi daäy hoài höôùng ñeán ñeä Tam thieàn deã; töø nôi Bi ñònh khôûi daäy hoài höôùng ñeán Hö-khoâng-voâ-bieân-xöù deã; töø nôi Hyû ñònh khôûi daäy maø nhaäp vaøo Thöùc-voâ-bieân-xöù deã; töø nôi Xaû ñònh khôûi daäy hoài höôùng maø nhaäp vaøo Voâ-sôû-höõu-xöù deã. Laïi nöõa, taâm Töø nguyeän laøm cho chuùng sanh ñöôïc vui, quaû baùo aáy töï nhieân ñöôïc thoï vui. Trong ba coõi, coõi trôøi Bieán tònh laø raát vui vaäy, neân noùi phöôùc cuøng toät ñeán Bieán tònh thieân. Bi taâm quaùn thaáy chuùng sanh bò khoå sanh giaø beänh cheát, taøn haïi, haønh giaû sanh taâm thöông xoùt, laøm theá naøo ñeå hoï ñöôïc lìa khoå? Neáu töø noäi khoå, thì ngoaïi khoå laïi ñeán. Haønh giaû suy nghó: “Coù thaân laø coù khoå; chæ coù voâ thaân môùi laø khoâng khoå”. Hö khoâng coù theå phaù saéc, cho neân phöôùc cuøng toät laø ñeán Hö-khoâng-voâ-bieân- xöù. Taâm Hyû muoán cho chuùng sanh taâm thöùc ñöôïc vui, ngöôøi taâm thöùc ñöôïc vui laø taâm ñöôïc lìa thaân; nhö chim ra khoûi loàng. Taâm ôû Hö-khoâng- xöù, tuy ñöôïc lìa khoûi thaân maø taâm coøn buoäc nôi hö khoâng. Thöùc xöù voâ löôïng, ôû trong heát thaûy phaùp ñeàu coù taâm thöùc, thöùc ñöôïc töï taïi voâ bieân; do vaäy neân phöôùc cuøng toät cuûa Hyû taâm laø ôû taïi Thöùc-voâ-bieân-xöù. Xaû taâm laø xaû khoå laïc trong chuùng sanh. Khoå laïc ñaõ xaû neân ñöôïc chôn xaû phaùp; ñoù laø Voâ-sôû-höõu-xöù. Do vaäy neân phöôùc cuûa taâm xaû cuøng toät ñeán Voâ-sôû-höõu-xöù. Boán voâ löôïng taâm nhö vaäy, chæ Thaùnh nhaân coù ñöôïc; chaúng phaûi phaøm phu coù ñöôïc. Laïi nöõa, Phaät bieát caùc ñeä töû ñôøi vò lai vì caên ñoän neân phaân bieät chaáp tröôùc caùc phaùp, noùi sai veà töôùng cuûa Boán voâ lö ôïng nhö vaày: “Boán taâm voâ löôïng naøy duyeân theo chuùng sanh neân chæ laø höõu laäu; chæ duyeân theo Duïc giôùi neân khoâng coù ôû trong Voâ saéc giôùi. Vì sao? Vì Voâ saéc giôùi khoâng duyeân Duïc giôùi”. Ñeå döùt voïng kieán cuûa haïng ngöôøi aáy, neân Phaät

noùi Boán taâm voâ löôïng ôû trong Voâ saéc giôùi. Phaät noùi vì Boán taâm voâ löôïng duyeân khaép möôøi phöông chuùng sanh neân cuõng phaûi duyeân Voâ saéc giôùi; nhö trong lôøi hoûi cuûa Boà-taùt Voâ-taän-yù noùi: “Töø coù ba thöù laø chuùng sanh duyeân, phaùp duyeân vaø voâ duyeân”. Ngöôøi vieát luaän noùi: “Chuùng sanh duyeân laø höõu laäu, voâ duyeân laø voâ laäu”. Phaùp duyeân hoaëc höõu laäu hoaëc voâ laäu. Caùc nghóa nhö vaäy, ñöôïc noùi veà Boán taâm voâ löôïng. Boán voâ saéc ñònh laø Hö-khoâng-xöù, Thöùc-xöù, Voâ-sôû-höõu-xöù, Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù. Boán voâ saéc naøy coù ba loaïi: 1- Coù caáu nhieãm 2- Sanh ra ñaõ coù ñöôïc 3- Thöïc haønh maø coù ñöôïc. Coù caáu nhieãm laø trong Voâ-saéc giôùi goàm coù ba möôi moát kieát söû, vaø taâm baát töông öng haønh phaùp töø kieát söû aáy khôûi leân. Sanh ra coù ñöôïc laø thöïc haønh voâ saéc ñònh; do nhaân duyeân cuûa nghieäp baùo aáy, neân khi sanh vaøo Voâ saéc giôùi, ñöôïc coù boán uaån voâ kyù khoâng aån maát. Thöïc haønh maø coù ñöôïc laø quaùn saéc aáy thoâ xaáu, khoå troïng, giaø beänh, saùt haïi v.v... laø nhaân duyeân cuûa caùc khoå naõo; nhö troïng beänh, nhö ung nhoït, nhö muõi ñoäc, ñeàu laø voïng ngöõ hö doái, neân phaûi tröø boû. Suy nghó nhö vaäy roài, vöôït qua heát thaûy caùc saéc töôùng, döùt heát thaûy töôùng coù ñoái ngaïi; khoâng nghó nhôù ñeán heát thaûy töôùng sai khaùc, maø nhaäp vaøo ñònh Voâ bieân hö khoâng xöù. Hoûi: Laøm sao dieät ñöôïc ba loaïi töôùng aáy? Ñaùp: Ba loaïi töôùng aáy ñeàu do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, neân khoâng coù töï taùnh; töï taùnh khoâng coù neân ba loaïi töôùng aáy hö doái khoâng thaät, deã coù theå dieät ñöôïc. Laïi nöõa, saéc aáy phaân bieät töøng phaàn phaù tan, sau ñoù hoøan toaøn khoâng coù; do sau khoâng coù neân nay cuõng khoâng. Chuùng sanh vì ñieân ñaûo neân ñoái vôùi saéc hoøa hieäp chaáp thuû töôùng nhaát töôùng dò, taâm nhieãm tröôùc theo saéc töôùng; ta nay khoâng neân hoïc theo ngöôøi ngu, maø neân tìm söï thaät; trong söï thaät khoâng coù töôùng moät, töôùng khaùc. Laïi nöõa, suy nghó raèng: Neáu ta tröø khöôùc, xa lìa caùc phaùp, thì ñöôïc lôïi ích saâu xa. Tröôùc heát ta xaû boû taøi vaât, vôï con maø xuaát gia, trì giôùi thanh tònh, taâm ñöôïc an oån khoâng sôï khoâng haõi, lìa caùc duïc, caùc phaùp aùc baát thieän. Lìa duïc sanh hyû laïc, ñöôïc vaøo Sô thieàn; lìa giaùc quaùn, beân trong thanh tònh maø ñöôïc vui möøng lôùn trong ñeä Nhò thieàn, lìa thöù möøng cuûa Nhò thieàn maø ôû vaøo ñeä Tam thieàn, ñöôïc thöù vui ñeä nhaát trong caùc thöù vui. Boû thöù vui naøy maø ñöôïc xaû nieäm thanh tònh trong ñeä Töù thieàn. Nay xaû boán thieàn aáy neân laïi ñöôïc dieäu ñònh. Do vaäy, vöôït qua töôùng saéc, dieät töôùng coù ñoái ngaïi, khoâng nieäm ñeán töôùng sai khaùc.

Phaät noùi coù ba thöù saéc: Coù thöù saéc coù theå thaáy vaø coù ñoái ngaïi, coù thöù saéc khoâng theå thaáy vaø coù ñoái ngaïi, coù thöù saéc khoâng theå thaáy vaø khoâng ñoái ngaïi Vöôït qua töôùng saéc laø chæ cho saéc coù theå thaáy vaø coù ñoái ngaïi; dieät töôùng coù ñoái ngaïi laø chæ cho saéc khoâng theå thaáy coù ñoái ngaïi; khoâng nieäm töôùng khaùc laø chæ cho saéc khoâng theå thaáy khoâng ñoái ngaïi. Laïi nöõa, maét thaáy saéc bieán hoaïi, goïi laø vöôït qua saéc; tai nghe tieáng, muõi ngöûi muøi, löôõi neám vò, thaân caûm xuùc bieán hoaïi, goïi laø vöôït qua töôùng saéc coù ñoái ngaïi. Caùc saéc coøn laïi ngoaøi hai saéc treân, vaø voâ giaùo saéc (voâ

bieåu saéc) caùc thöù phaân bieät, goïi laø töôùng saéc sai khaùc. Quaùn nhö vaäy thì xa lìa phaàn oâ nhieãm trong saéc giôùi maø ñöôïc vaøo Hö-khoâng-voâ-bieân-xöù. Phöông tieän nhaân duyeân ñeå ñöôïc ba voâ saéc aáy, nhö trong Thieàn Ba-la- maät noùi roõ. Boán coõi ñònh voâ saéc aáy, moät thöôøng laø höõu laäu (chæ Phi-phi-töôûng- xöù), ba ñònh kia caàn phaân bieät: Hö-khoâng-xöù hoaëc höõu laäu hoaëc voâ laäu. Höõu laäu laø boán uaån höõu laäu thuoäc Hö-khoâng-xöù; voâ laäu laø boán uaån voâ laäu thuoäc Hö-khoâng-xöù, Thöùc-xöù, Voâ-sôû-höõu-xöù cuõng nhö vaäy. Taát caû ñeàu laø höõu vi. Hö-khoâng-xöù thieän höõu laäu laø höõu baùo; Hö-khoâng-xöù voâ kyù vaø voâ laäu laø voâ baùo; Thöùc-xöù, Voâ-sôû-höõu-xöù cuõng nhö vaäy. Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù; Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù thieän laø höõu baùo; Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù voâ kyù laø voâ baùo. Boán voâ saéc ñònh thieän laø neân tu; boán voâ saéc ñònh voâ kyù laø khoâng neân tu. AÅn maát laø coù caáu nhieãm, khoâng aån maát laø khoâng coù caáu nhieãm. Moät Phi-phi-töôûng-xöù laø coù caáu nhieãm; trong ba xöù kia, neáu höõu laäu thì coù caáu nhieãm, voâ laäu thì khoâng coù caáu nhieãm. Taâm taâm sôû phaùp thuoäc boán voâ saéc ñònh, laø töông öng nhaân. Caùc taâm baát töông öng haønh laø chaúng phaûi töông öng nhaân. Coù thieän phaùp chaúng ôû trong boán ñònh voâ saéc, coù trong boán ñònh voâ saéc chaúng phaûi thieän phaùp, cuõng coù thieän phaùp cuõng ôû trong boán ñònh voâ saéc, coù chaúng thieän phaùp cuõng chaúng phaûi ôû trong boán ñònh voâ saéc. Coù thieän phaùp khoâng ôû trong boán ñònh voâ saéc laø, taát caû saéc uaån thieän vaø boán uaån thieän, vaø trí duyeân taän ñeá khoâng thuoäc boán ñònh voâ saéc. Coù thöù ôû trong boán ñònh voâ saéc chaúng phaûi thieän phaùp laø boán voâ saéc voâ kyù. Coù thieän phaùp cuõng coù boán ñònh voâ saéc laø boán ñònh voâ saéc thieän. Coù thöù chaúng phaûi thieän phaùp cuõng chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, taát caû naêm uaån baát thieän; vaø saéc uaån voâ kyù; vaø boán uaån voâ kyù thuoäc boán

ñònh voâ saéc; vaø hö khoâng, vaø chaúng phaûi trí duyeân taän ñeá. Boán ñònh voâ saéc vaø pheùp baát thieän khoâng thuoäc nhau. Coù phaùp voâ kyù chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc; coù boán ñònh voâ saéc chaúng phaûi phaùp voâ kyù; cuõng coù phaùp voâ kyù cuõng coù boán ñònh voâ saéc; coù phaùp chaúng phaûi voâ kyù cuõng chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc. Coù phaùp voâ kyù chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, saéc uaån voâ kyù vaø boán uaån voâ kyù khoâng thuoäc boán ñònh voâ saéc; vaø hö khoâng; vaø chaúng phaûi trí duyeân taän ñeá. Coù boán ñònh voâ saéc chaúng phaûi voâ kyù phaùp laø, boán ñònh voâ saéc thieän. Cuõng coù phaùp voâ kyù cuõng boán ñònh voâ saéc laø, boán ñònh voâ saéc voâ kyù. Cuõng chaúng phaûi phaùp voâ kyù cuõng chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, naêm uaån baát thieän, saéc uaån thieän; boán uaån thieän khoâng thuoäc voâ saéc vaø trí duyeân taän ñeá. Hoaëc laäu maø chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc, hoaëc boán ñònh voâ saéc chaúng phaûi laäu; hoaëc laäu cuõng laø boán ñònh voâ saéc; hoaëc chaúng phaûi laäu cuõng chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc. Laäu maø chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, moät laäu (chæ duïc laäu) vaø moät phaàn cuûa hai laäu (höõu laäu, voâ minh laäu).

Boán ñònh voâ saéc chaúng phaûi laäu laø, boán ñònh voâ saéc khoâng thuoäc veà laäu. Cuõng laäu maø cuõng laø boán ñònh voâ saéc laø, moät phaàn cuûa hai laäu (höõu laäu, voâ minh laäu). Chaúng phaûi laäu chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, saéc uaån vaø boán uaån khoâng thuoäc boán ñònh voâ saéc laäu, vaø phaùp voâ vi. Hoaëc höõu laäu maø chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc; hoaëc boán ñònh voâ saéc maø chaúng phaûi höõu laäu; hoaëc höõu laäu cuõng laø boán ñònh voâ saéc; hoaëc chaúng phaûi höõu laäu chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc. Höõu laäu maø chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, saéc uaån höõu laäu vaø boán uaån höõu laäu khoâng thuoäc voâ saéc. Boán ñònh voâ saéc maø chaúng phaûi höõu laäu laø, moät phaàn cuûa ba voâ saéc. Cuõng höõu laäu cuõng boán ñònh voâ saéc laø, moät voâ saéc vaø moät phaàn cuûa ba voâ saéc. Cuõng chaúng phaûi höõu laäu cuõng chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, saéc uaån voâ laäu vaø boán uaån voâ laäu khoâng thuoäc voâ saéc, vaø ba voâ vi phaùp (hö khoâng voâ vi, traïch dieät voâ vi, phi traïch dieät voâ vi).

Hoaëc voâ laäu maø chaúng phaûi boán coõi ñònh voâ saéc; hoaëc boán ñònh voâ saéc maø chaúng phaûi voâ laäu; hoaëc cuõng voâ laäu cuõng boán ñònh voâ saéc; hoaëc chaúng phaûi voâ laäu chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc. Voâ laäu maø chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, saéc uaån voâ laäu vaø boán uaån voâ laäu khoâng thuoäc voâ saéc, vaø ba phaùp voâ vi. Boán ñònh voâ saéc maø chaúng phaûi voâ laäu laø, moät ñònh voâ saéc vaø moät phaàn cuûa ba ñònh voâ saéc kia. Cuõng voâ laäu maø cuõng boán ñònh voâ saéc laø, moät phaàn cuûa ba ñònh voâ saéc. Chaúng phaûi voâ laäu chaúng phaûi boán ñònh voâ saéc laø, saéc uaån höõu laäu vaø boán uaån höõu laäu khoâng thuoäc voâ saéc. Hö khoâng xöù hoaëc kieán ñeá ñoaïn; hoaëc tö duy ñoaïn; hoaëc chaúng ñoaïn. Kieán ñeá ñoaïn laø tin vaøo phaùp haønh ngöôøi haønh theo choã bieát phaùp, duøng kieán ñeá nhaãn (khoå phaùp trí nhaãn, taäp phaùp trí nhaãn v.v...) maø ñoaïn, laøm theá naøo ñeå hai möôi taùm söû vaø töông öng vôùi hai möôi taùm söû, Hö khoâng xöù vaø caùc taâm khôûi leân töø noù khoâng töông öng caùc haønh. Tö duy ñoaïn laø, hoïc theo kieán ñaïo vaø duøng tö duy maø ñoaïn, laøm theá naøo ñeå tö duy ñoaïn ba söû vaø Hö-khoâng-xöù töông öng vôùi ba söû vaø caùc taâm khôûi leân töø noù khoâng töông öng vôùi caùc haønh vaø Hö-khoâng-xöù voâ caáu, voâ laäu (khoâng aån maát), höõu laäu. Chaúng ñoaïn laø, Hö-khoâng-xöù voâ laäu, Thöùc-xöù, Voâ-sôû-höõu-xöù cuõng nhö vaäy Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù, hoaëc kieán ñeá ñoaïn, hoaëc tö duy ñoaïn. Kieán ñeá ñoaïn laø, ngöôøi haønh theo loøng tin vaø haønh theo choã hieåu phaùp, duøng kieán ñeá nhaãn ñoaïn, laøm theá naøo ñeå hai möôi taùm söû vaø Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù töông öng vôùi hai möôi taùm söû, vaø caùc taâm khôûi leân töø noù khoâng töông öng vôùi caùc haønh. Tö duy ñoaïn laø, hoïc theo kieán ñaïo vaø duøng tö duy maø ñoaïn, laøm theá naøo ñeå tö duy ñoaïn ba söû, vaø phi höõu töôûng phi voâ töôûng xöù töông öng vôùi ba söû, vaø caùc taâm khôûi leân töø noù khoâng töông öng vôùi caùc haønh vaø phi höõu töôûng phi voâ töôûng xöù voâ caáu. Caùc taâm baát töông öng haønh thuoäc boán ñònh voâ saéc laø, chaúng phaûi taâm, chaúng phaûi taâm sôû phaùp, chaúng phaûi taâm töông öng. Thoï uaån,

töôûng uaån vaø haønh uaån töông öng vôùi thoï. Töôûng laø taâm sôû phaùp, cuõng laø taâm töông öng; coøn taâm, yù, thöùc thì chæ laø taâm. Boán ñònh voâ saéc hoaëc tuøy taâm haønh maø khoâng phaûi thoï töông öng;

hoaëc thoï töông öng maø khoâng phaûi tuøy taâm haønh; hoaëc tuøy taâm haønh vaø cuõng thoï töông öng; hoaëc chaúng phaûi tuøy taâm haønh vaø chaúng phaûi thoï töông öng. Tuøy taâm haønh maø chaúng thoï töông öng laø, caùc taâm baát töông öng haønh tuøy taâm haønh vaø thoï. Thoï töông öng maø chaúng tuøy taâm haønh laø taâm. Tuøy taâm haønh vaø cuõng thoï töông öng laø, töôûng uaån vaø haønh uaån töông öng vôùi noù. Chaúng phaûi tuøy taâm haønh cuõng chaúng phaûi thoï töông öng laø, tröø caùc taâm baát töông öng haønh tuøy theo taâm haønh, phaàn coøn laïi cuûa caùc taâm baát töông öng haønh. Töôûng uaån töông öng, haønh uaån töông öng, neân bieát cuõng nhö vaäy. Hö-khoâng-xöù hoaëc do thaân kieán laøm nhaân, khoâng trôû laïi laøm nhaân cho thaân kieán; hoaëc do thaân kieán laøm nhaân cuõng trôû laïi laøm nhaân cho thaân kieán; hoaëc khoâng do thaân kieán laøm nhaân cuõng khoâng trôû laïi laøm nhaân cho thaân kieán. Do thaân kieán laøm nhaân khoâng trôû laïi laøm nhaân cho thaân kieán laø, tröø caùc kieát söû do thaáy Khoå ñeá ñoaïn ôû ñôøi quaù khöù, hieän taïi, vaø Hö-khoâng-xöù töông öng vôùi noù; cuõng tröø caùc bieán kieát söû do thaáy Taäp ñeá ñoaïn ôû trong quaù khöù, hieän taïi, vaø Hö-khoâng-xöù töông öng vôùi noù; vaø tröø Hö-khoâng- xöù töông öng vôùi thaân kieán ôû trong ñôøi vò lai cuõng tröø thaân kieán sanh, giaø, truï, dieät, phaàn coøn laïi cuûa Hö-khoâng-xöù höõu caáu. Do thaân kieán laøm nhaân cuõng trôû laïi laøm nhaân cho thaân kieán laø, nhöõng gì ôû treân kia laøm ra. Khoâng do thaân kieán laøm nhaân cuõng khoâng trôû laïi laøm nhaân cho thaân kieán laø, Hö-khoâng-xöù voâ caáu. Thöùc-xöù, Voâ-sôû-höõu-xöù, Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù cuõng nhö vaäy. Boán ñònh voâ saéc, taát caû ñeàu coù nhaân duyeân vaø cuõng cho nhaân duyeân. Hö-khoâng-xöù hoaëc laø thöù ñeä duyeân (ñaúng voâ giaùn duyeân) maø khoâng cho thöù ñeä duyeân. Hoaëc laø thöù ñeä duyeân cuõng cho thöù ñeä duyeân; hoaëc chaúng phaûi thöù ñeä duyeân cuõng chaúng cho thöù ñeä duyeân. Hö-khoâng-xöù laø thöù ñeä duyeân maø khoâng cho thöù ñeä duyeân laø, tröø taâm taâm sôû Hö-khoâng-xöù muoán sanh ra trong ñôøi vò lai, vaø taâm taâm sôû Hö-khoâng-xöù thuoäc quaù khöù hieän taïi cuûa A-la-haùn trong luùc toái haäu chaám döùt. Hö-khoâng-xöù laø thöù ñeä duyeân cuõng cho thöù ñeä duyeân laø, töø taâm taâm

sôû Hö-khoâng-xöù luùc toái haäu chaám döùt thuoäc quaù khöù, hieän taïi A-la-haùn; phaàn coøn laïi cuûa taâm taâm sôû nhö Hö-khoâng-xöù quaù khöù, hieän taïi. Hö-khoâng-xöù chaúng phaûi thöù ñeä duyeân cuõng chaúng cho thöù ñeä duyeân laø, taâm taâm sôû Hö-khoâng-xöù muoán sanh trong ñôøi vò lai, phaàn coøn laïi cuûa taâm taâm sôû Hö-khoâng-xöù trong ñôøi vò lai vaø caùc taâm baát töông öng haønh. Thöùc-xöù, Voâ-sôû-höõu-xöù cuõng nhö vaäy. Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù hoaëc laø thöù ñeä duyeân maø chaúng cho thöù ñeä duyeân; hoaëc laø thöù ñeä duyeân maø cuõng cho thöù ñeä duyeân; hoaëc chaúng phaûi thöù ñeä duyeân cuõng chaúng cho thöù ñeä duyeân. Thöù ñeä duyeân chaúng cho thöù ñeä duyeân laø, taâm

taâm sôû trong Phi- höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù muoán sanh trong ñôøi vò lai vaø taâm taâm sôû trong Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù ñôøi quaù khöù, hieän taïi; luùc toái haäu dieät cuûa A-la-haùn vaø dieät thoï töôûng hoaëc ñaõ sanh hoaëc muoán sanh. Thöù ñeä duyeân cuõng cho thöù ñeä duyeân laø, tröø taâm taâm sôû trong Phi- höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù luùc toái haäu dieät cuûa A-la-haùn ñôøi quaù khöù, hieän taïi; phaàn coøn laïi cuûa taâm taâm sôû trong Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng- xöù ñôøi quaù khöù, hieän taïi. Chaúng phaûi thöù ñeä duyeân cuõng chaúng cho thöù ñeä duyeân laø, taâm taâm sôû trong Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù saép muoán sanh trong ñôøi vò lai, phaàn coøn laïi cuûa taâm taâm sôû Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù trong ñôøi vò lai; tröø taâm thöù ñeä, caùc taâm baát töông öng haønh; phaàn coøn laïi cuûa caùc taâm baát töông öng haønh. Caùc taâm taâm sôû phaùp thuoäc boán ñònh voâ saéc ñeàu coù duyeân vaø cuõng cho sôû duyeân duyeân. Caùc taâm baát töông öng haønh thuoäc trong boán ñònh voâ saéc chaúng phaûi duyeân maø cho sôû duyeân duyeân. Boán ñònh voâ saéc ñeàu laø taêng thöôïng duyeân cuõng cho taêng thöôïng duyeân. Caùc caùch phaân bieät boán ñònh voâ saéc nhö vaäy, nhö trong A-tyø-ñaøm ñaõ noùi roäng. Hoûi: Trong Ñaïi thöøa noùi boán ñònh voâ saéc theá naøo? Ñaùp: Caùc phaùp thaät töôùng cuøng ñi chung vôùi trí tueä, ñoù laø boán ñònh voâ saéc theo Ñaïi thöøa. Hoûi: Theá naøo laø thaät töôùng caùc phaùp? Ñaùp: Caùc phaùp, caùc phaùp töï taùnh khoâng. Hoûi: Saéc phaùp do nhaân duyeân hoøa hôïp phaân bieät cho neân khoâng, coøn trong voâ saéc laøm sao khoâng?

Ñaùp: Saéc laø thöù thoâ phuø do maét thaáy, tai nghe ñöôïc maø coøn coù theå thaønh khoâng; huoáng caùc thöù khoâng theå thaáy, khoâng ñoái ngaïi, khoâng bieát khoå vui, thì sao maø chaúng khoâng? Laïi nöõa, phaân chia caùc phaùp cho ñeán cöïc nhoû, ñeàu taùn dieät veà khoâng; huoáng gì taâm taâm sôû phaùp naøy chæ ôû trong khoaûng ngaøy thaùng, thôøi tieát, giaây phuùt cho ñeán chæ moät nieäm cuõng khoâng theå naém baét ñöôïc. AÁy goïi laø nghóa cuûa Boán ñònh voâ saéc. Caùc nghóa nhö vaäy, löôïc noùi veà Boán ñònh voâ saéc.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.